

Electoraal Positie CDA+PvdA sinds januari wel verzwakt

Door Maurice de Hond

Omdat CDA en PvdA ten opzichte van de vorige Provinciale Statenverkiezingen beide 3 Eerste Kamerzetels gewonnen hebben lijkt het erop dat deze partijen hun electorale positie verder hebben versterkt. Juist omdat de Tweede Kamerverkiezingen slechts 6 weken geleden hebben plaatsgevonden kunnen er vergelijkingen worden gemaakt met de verschuivingen in de electorale posities van de partijen in die periode.

Omdat de opkomst gisteren ruim 32% lager was dan 6 weken geleden is het allereerst belangrijk om vast te stellen wat het effect is van die lagere opkomst. Zo kwamen kiezers onder de 35 jaar in januari voor 71% op en nu voor slechts 36%. En kiezers boven de 50 jaar kwamen in januari voor 87% op en gisteren voor 60%. Het CDA doet het bij de ouderen beduidend beter dan bij de jongeren (37% tegen 20%). En daardoor zorgt dit verschil in opkomst tussen jongeren en ouderen voor het CDA alleen al een 1.5% beter resultaat. Niet alleen bij de leeftijd zien we grote verschillen in verschuivingen van de opkomst, maar dat betreft ook factoren als opleiding, inkomen, religie, en regio (met name de slechte opkomst in de grote steden).

De illustratie van hoe dit werkt is het best zichtbaar bij de ChristenUnie en SGP. Tezamen zijn deze partijen van 3% gestegen naar 6%. En dat is grotendeels te danken aan de hoge opkomst onder de aanhang van deze partijen (meer dan 75%!). Bij de LPF is het effect precies omgekeerd. De halvering van deze partij ten opzichte van de Tweede Kamerverkiezingen is voor het overgrote deel toe te schrijven aan het feit dat de kiezers uit januari op deze partij veel minder goed zijn opgekomen dan de overige kiezers (onder de 35%).

Bezien we de berekening van het fictieve aantal zetels voor de Tweede Kamer op basis van de uitslag van gisteren dan zien we het volgende patroon:

Bij opkomst 48%	uitslag TK2003	Fictief op basis van PS2003
CDA	44	44
PvdA	42	38
VVD	28	29
LPF	8	4
Groen Links	8	10
SP	9	8
D66	6	7
ChristenUnie	3	7
SGP	2	3
Totaal	150	150

Maar dit patroon is dus gebaseerd op een opkomst van 48% en niet de 80% die we 6 weken geleden hadden. Een betere vergelijking van Tweede Kamerzetels is echter als we de uitslag van gisteren terugrekenen naar een -eveneens fictieve-opkomst van 80%. Dan zien we de volgende uitslag:

Bij opkomst 80%	Uitslag TK2003	Fictief op basis van PS03
CDA	44	40
PvdA	42	40
VVD	28	31
LPF	8	7
Groen Links	8	9
SP	9	10
D66	6	7
ChristenUnie	3	4
SGP	2	2
Totaal	150	150

De achteruitgang van 4 zetels van het CDA in de laatste 6 weken komt voor 2 zetels ten goede aan de VVD en voor 1 zetel ten goede aan de ChristenUnie en LPF. De achteruitgang van 2 zetels van de PvdA komen ten goede aan Groen Links en SP. De achteruitgang van de LPF komt ten goede aan de VVD.

Zowel de nieuwe zetelverdeling van de Eerste Kamer van gisteren als die van deze fictieve uitslag van de Tweede Kamer zijn qua politieke gevolgen identiek aan die van de Tweede Kamerverkiezingen van januari jl.

Dat geeft de indruk dat er sprake is van een soort hervonden stabiliteit. Toch denk ik niet dat dit het geval is. Zodra bekend is welke regering er komt en welke maatregelen zij gaan nemen bestaat de kans dat de kiezers weer “op hol slaan”: weg van de partijen die de regering vormen.. Een CDA+PvdA regering zal dus kunnen reageren met meerderheden in beide Kamers. Maar de kans is groot dat ze die meerderheid snel onder het electoraat kunnen gaan verliezen. Met name is daarbij van belang hoe de VVD zich als de leider van de oppositie zal gaan ontwikkelen. Die partij krijgt dan bij uitstek de kans om bij volgende verkiezingen de grootste partij te worden. En dat zou dan wel eens sneller kunnen zijn dan in 2007. Mocht CDA+PvdA geen kabinet kunnen vormen of duren de onderhandelingen tot ver na eind april dan zal het electoraat nog sneller ‘onrustig’ worden.

Last but not least: Als de Tweede Kamerverkiezingen pas in 2007 gaan plaatsvinden dan zal dat binnen 2 maanden na de Provinciale Statenverkiezingen geschieden. Wellicht dat beide verkiezingen op dezelfde dag gehouden kunnen worden of dat die Provinciale Statenverkiezingen in 2006 plaats gaan vinden, gelijk met die van de Gemeenteraadsverkiezingen? Onderzoek wijst uit dat 68% van de Nederlanders zou dat laatste graag willen. Dat is het minste wat er zou kunnen gebeuren. Andere –ingrijpende-

veranderingen van ons politiek systeem zijn langzamerhand wel de moeite waard. Het systeem uit 1848 lijkt steeds meer te gaan rammelen.